

Wie werken als vormgever?

Centrum voor Beleidsstatistiek 04002

Dennis Lanjouw

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken vanwege te kleine steekproef aantallen
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
15–24	= 15 tot en met 24

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenkomen met de som der opgetelde getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel. 0900 0227 (€ 0,50 per minuut)
Fax (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Voorburg/Heerlen, 2004
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudigen voor eigen gebruik of
intern gebruik is toegestaan.

Kengetal: X-13
ISSN: 1572-3267
CBS-productnummer: 6008504002

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoudsopgave

1. Vraagstelling	7
2. Opzet van het onderzoek.....	8
3. Vormgevers.....	9
3.1 Personen met een vormgevingsberoep.....	9
3.2 Bedrijfskenmerken vormgeving.....	12
4. Technische toelichting	15
4.1 Beschrijving van bronnen en methoden.....	15
4.2 Begrippenlijst.....	17
Tabellenset	19

WIE WERKEN ALS VORMGEVER?

Samenvatting: in Nederland werken ongeveer 46 duizend personen als vormgever. Daarvan zijn er bijna 14 duizend werkzaam in de productvormgeving, ruim 27 duizend in de communicatievormgeving en bijna 5 duizend in de ruimtelijke vormgeving.

Er werken relatief veel vrouwen in de vormgeving, vooral in de productvormgeving. Ook de leeftijdsopbouw wijkt af van de gemiddelde leeftijdsopbouw van de werkzame personen. Er werken relatief veel personen tussen de 25 en 35 jaar en weinig tussen 45 en 55 jaar.

Meer dan 40 procent van de vormgevers is werkzaam als zelfstandige. De bedrijven waarin de personen met een vormgevingsberoep werken, zijn hierdoor relatief klein.

Trefwoorden: beroepen, vormgeving

1. Vraagstelling

De Stichting voor Nederlandse Vormgeving Premisla houdt zich bezig met de professionalisering en internationalisering van de vormgeving en heeft als taak om maatschappelijke, economische en culturele ontwikkelingen op dit gebied te bevorderen. Hiertoe verzamelt Premisla relevante informatie over vormgeving en laat zij onderzoek doen. Een van de onderzoeken die Premisla laat uitvoeren, is het in kaart brengen van de vormgevingssector. In 2003 is begonnen met de voorbereiding voor een kwalitatieve en kwantitatieve analyse. In samenwerking met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het Centrum voor Beleidsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is een onderzoek uitgevoerd om te ramen hoeveel mensen als vormgever werken. Dit onderzoek is gebaseerd op de bestaande codering van het CBS voor beroep, de Standaard Beroepen-classificatie (SBC). Zonodig wordt gebruik gemaakt van aanvullende informatie uit de Standaard Onderwijsindeling (SOI) en de Standaard Bedrijfsindeling (SBI).

In het beleidsplan *Verhoudingsgewijs* beschrijft Premisla haar visie op vormgeving. De gebruikswaarde van vormgeving neemt daarbij een centrale plaats in. Vormgeving met een overwegend artistieke waarde wordt niet tot haar werkterrein gerekend, maar wordt beschouwd als een onderdeel van de beeldende kunsten. Door het CBS zijn in overleg met Premisla criteria ontwikkeld om vormgeving volgens deze visie af te bakenen.

Naast de opdracht die Premisla heeft gegeven aan het CBS, heeft zij aan de Nederlandse organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) opdracht gegeven voor een onderzoek naar de economische effecten van vormgeving. Om deze analyse mogelijk te maken heeft het CBS ramingen gemaakt van de aantallen vormgevers naar economische activiteit.

Paragraaf 2 geeft een korte beschrijving van de gebruikte onderzoeksmethode. In paragraaf 3 worden de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek beschreven. De resulterende groep

vormgevers wordt beschreven aan de hand van persoonskenmerken zoals geslacht en leeftijd en kenmerken van de werkkring zoals economische activiteit van het bedrijf en bedrijfsgrootte.

Paragraaf 4 geeft de technische toelichting op het onderzoek. Hierin worden de gebruikte bronnen beschreven en wordt een uitgebreide beschrijving en verantwoording van de onderzoeksmethode gegeven. Het rapport wordt afgesloten met enkele tabellen.

2. Opzet van het onderzoek

Afbakening van de vormgeving

In het voorjaar van 2004 is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar het aantal mensen dat als vormgever werkzaam is. Uit dat onderzoek is gebleken dat het mogelijk is om op basis van beroep en opleiding een raming te maken van het aantal mensen met een vormgevingsberoep. In dit rapport worden daarom de personen die werkzaam zijn in de vormgeving afgebakend op grond van hun beroep, waarbij voor sommige beroepen een verdere selectie gemaakt wordt op grond van opleiding en de economische activiteit van het bedrijf waar men werkt. In de technische toelichting staat een nauwkeurige beschrijving van de wijze waarop personen met een vormgevingsberoep geselecteerd worden.

Om een beeld te krijgen van de verschillende vormgevingsberoepen onderscheiden we drie soorten van vormgeving. Het cluster *productvormgeving* bevat onder andere bloemschikkers, modeontwerpers en industrieel ontwerpers. Tot de *communicatievormgeving* worden onder andere de decor-, reclame- en grafisch ontwerpers gerekend en het cluster *ruimtelijke vormgeving* bevat de tuin- en landschapsarchitecten en de binnenhuisarchitecten.

In het vervolg van dit rapport zullen de uitkomsten per cluster gepresenteerd worden.

Enquête beroepsbevolking

Het aantal personen met een vormgevingsberoep wordt geschat op basis van de Enquête beroepsbevolking (EBB) van het CBS. De EBB is een steekproefonderzoek onder personen die in Nederland wonen, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (de institutionele bevolking). De gegevens van de EBB worden verzameld door middel van een uitgebreide vraagstelling, waarin de respondenten onder meer wordt gevraagd naar hun beroep en hun opleiding.

In dit onderzoek zijn de uitkomsten van 2000, 2001 en 2002 berekend en zijn de gegevens over de vormgevingssector als gemiddelde van die drie jaren bepaald.

3. Vormgevers

3.1 Personen met een vormgevingsberoep

In Nederland werken ruim 46 duizend personen (gemiddeld over 2000, 2001 en 2002) als vormgever. Daarvan zijn er bijna 14 duizend werkzaam in de productvormgeving, ruim 27 duizend in de communicatievormgeving en bijna 5 duizend in de ruimtelijke vormgeving. De grootste groep wordt gevormd door de decor-, reclame- en grafisch ontwerpers. Ook de bloemschikkers vormen met ruim 6 duizend werkzame personen een relatief grote groep. In staat 1 is weergegeven hoeveel personen per beroep werkzaam zijn in de verschillende clusters¹.

Staat 1

Werkzame personen met een vormgevingsberoep, gemiddelden 2000-2002

	Werkzame personen
	x 1 000
Totaal vormgeving	46,1
Productvormgeving	13,9
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar	6,3
Goud- en zilversmid (massafabricage)	2,2
Modeontwerper	1,3
Bedrijfshoofd ingenieursbureau industriële vormgeving	.
Industrieel vormgever, industrieel ontwerper	4,1
Communicatievormgeving	27,4
Reclametekenaar, reclame- decoratieschilder	1,4
Etaleur (middelbaar)	1,7
Boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar en hoger)	24,3
Bedrijfshoofd klein of middelgroot grafisch ontwerp bureau	.
Ruimtelijke vormgeving	4,8
Tuin- en landschapsarchitect	1,5
Binnenhuisarchitect	3,3

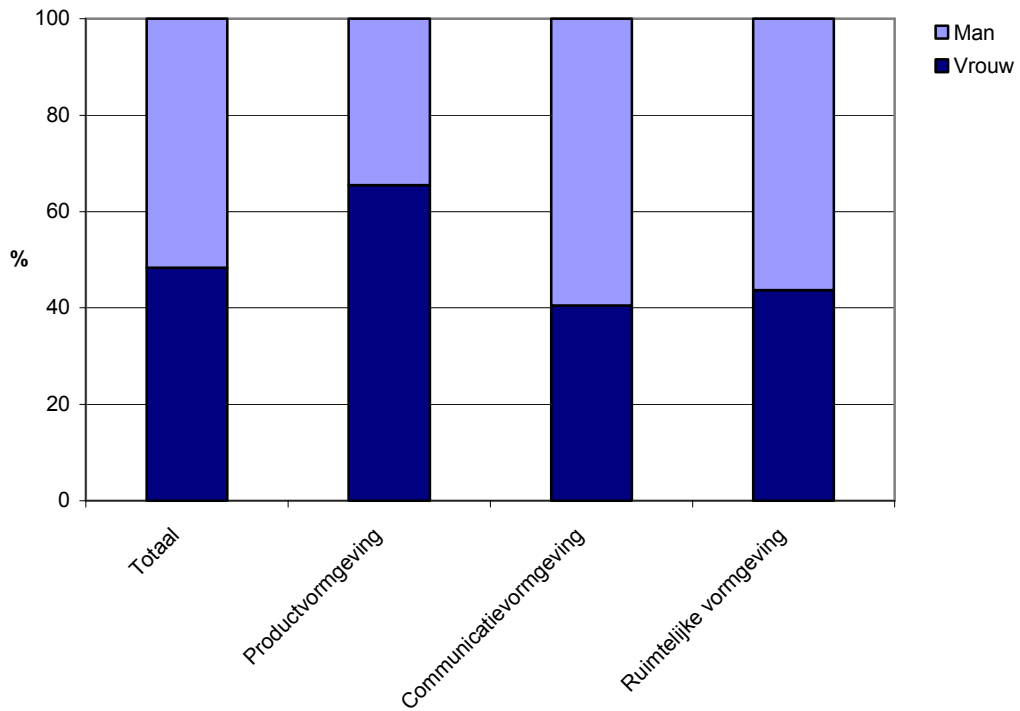
Om meer te weten te komen van de groep personen met een vormgevingsberoep hebben we per cluster de verdeling naar geslacht en leeftijd berekend. De resultaten daarvan staan in staat 2.

¹ Staat 1 is afgeleid uit tabel 1 van de tabellenset. Hierin staan enkele beroepen nog verder uitgesplitst naar niveau. In staat 1 zijn deze samengevoegd.

Staat 2**Werkzame personen met een vormgevingsberoep en totaal werkzame personen van 15-64 jaar naar geslacht en leeftijd, gemiddelden 2000-2002**

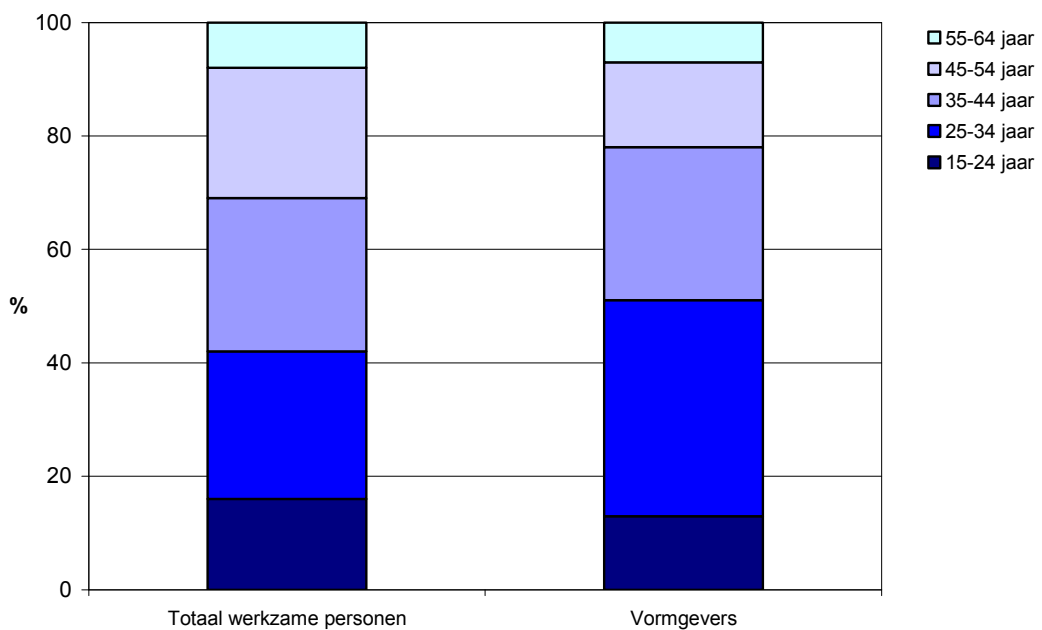
	Werkzame personen	Vormgeving			
		Totaal	Product- vormgeving	Communicatie- vormgeving	Ruimtelijke vormgeving
	<i>x 1 000</i>				
Totaal	7 848	46,1	13,9	27,4	4,8
Geslacht					
Man	4 450	23,8	4,8	16,3	2,7
Vrouw	3 398	22,3	9,1	11,1	2,1
Leeftijd					
15-24 jaar	1 254	6,2	3,1	2,9	.
25-34 jaar	2 037	17,4	4,6	11,0	1,7
35-44 jaar	2 132	12,4	3,5	7,0	1,9
45-54 jaar	1 783	7,1	1,8	4,6	.
55-64 jaar	642	3,1	.	1,9	.
	<i>%</i>				
Totaal	100	100	100	100	100
Geslacht					
Man	57	52	35	59	56
Vrouw	43	48	65	41	44
Leeftijd					
15-24 jaar	16	13	22	11	.
25-34 jaar	26	38	33	40	35
35-44 jaar	27	27	25	26	40
45-54 jaar	23	15	13	17	.
55-64 jaar	8	7	.	7	.

In de vormgeving werken relatief veel vrouwen. De totale groep werkzame personen bestaat voor 43 procent uit vrouwen terwijl de groep werkzame personen in de vormgeving voor 48 procent uit vrouwen bestaat. Dat verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door het cluster productvormgeving. Daar bestaat de groep werkzame personen zelfs voor 65 procent uit vrouwen. Vooral de beroepen bloemschikker en bloemsierkunstenaar worden door vrouwen beoefend.

Figuur 1: Werkzame personen met beroep vormgever naar geslacht, gemiddelden 2000-2002

Ook de leeftijdsverdeling van de personen die werkzaam zijn in de vormgeving wijkt af van de totale groep werkzame personen. De helft van de vormgevers is jonger dan 35 jaar. De groep personen van 15-24 jaar is kleiner dan gemiddeld omdat vormgevers over het algemeen wat hoger opgeleid zijn en op die leeftijd wat vaker nog een opleiding volgen.

Figuur 2: Totaal werkzame personen en werkzame personen met beroep vormgever naar leeftijd, gemiddelden 2000-2002

3.2 Bedrijfskenmerken vormgeving

Bijna de helft van de vormgevers in Nederland is werkzaam in de zakelijke dienstverlening. Dit zijn vooral communicatievormgevers, van wie ongeveer de helft werkzaam is bij een reclamebureau. In de productvormgeving werkt een opvallend groot aantal personen in de detailhandel. Dit zijn vooral bloemschikkers die werken in de detailhandel in bloemen en planten.

Staat 3

Werkzame personen met een vormgevingsberoep per cluster en totaal werkzame personen van 15-64 jaar naar bedrijfstakken en -klassen, gemiddelden 2000-2002

	SBI-code	Totaal	Product- vormgeving	Communicatie- vormgeving	Ruimtelijke vormgeving
<i>x 1 000</i>					
Totaal		46,1	13,9	27,4	4,8
Bedrijfstakken en -klassen					
Industrie w.o.	15-37	8,4	2,9	5,3	.
Uitgeverijen, drukkerijen en reproductie	22	4,0	.	3,9	.
Vervaardiging van meubels ¹⁾	36	1,8	1,2	.	.
Reparatie consumentenartikelen en handel w.o.	50-52	9,4	6,6	2,5	.
Groothandel en handelsbemiddeling ²⁾	51	2,9	1,8	0,9	.
Detailhandel en reparatie t.b.v. particulieren ³⁾	52	6,1	4,7	1,3	.
Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening w.o.	70-74	22,6	3,0	16,1	3,5
Overige zakelijke dienstverlening w.o.	74	22,0	2,8	15,7	3,5
Architecten-, ingenieurs- en overige technische ontwerp-, teken- en adviesbureaus	742	2,6	.	.	1,2
Reclamebureaus e.d.	744	14,0	.	13,5	.
Interieur-, modeontwerpers e.d.	74845	2,9	.	.	2,1

¹⁾ Inclusief vervaardiging van goederen die niet in een andere bedrijfsklasse genoemd zijn.

²⁾ Exclusief in auto's en motorfietsen

³⁾ Exclusief auto's, motorfietsen en motorbrandstoffen

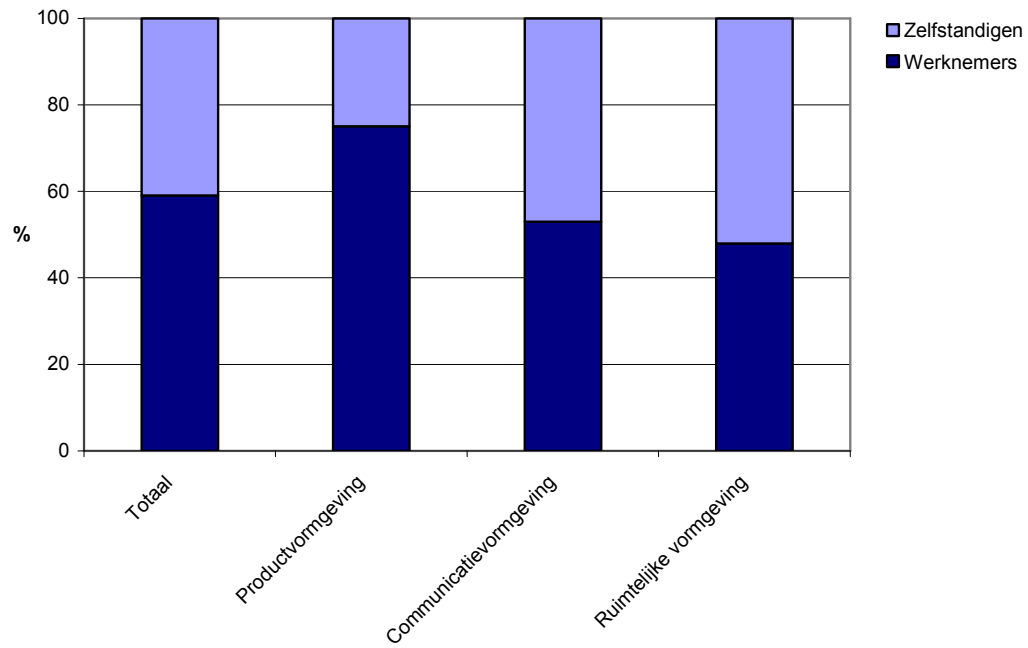
Niet alleen de economische activiteit van de bedrijven waar vormgevers werken is interessant, ook het soort bedrijf en het aantal mensen dat er werkt leveren boeiende cijfers. Zo valt in staat 4 te zien dat het aandeel zelfstandigen ver boven het gemiddelde ligt. Van de totale groep werkzame personen was 11 procent werkzaam als zelfstandige, terwijl dat percentage in de vormgeving op 41 komt.

Staat 4**Werkzame personen met vormgevingsberoep per cluster en totaal werkzame personen van 15-64 jaar naar dienstverband en bedrijfsgrootte, gemiddelden 2000-2002**

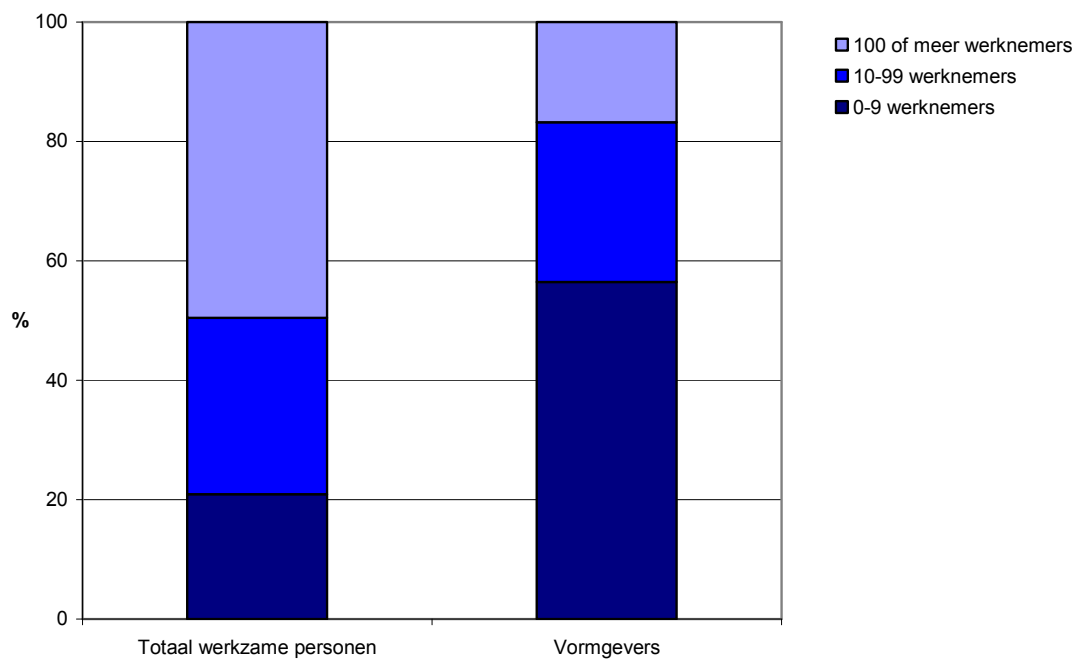
	Werkzame personen	Vormgeving			
		Totaal	Product- vormgeving	Communicatie- vormgeving	Ruimtelijke vormgeving
	<i>x 1 000</i>				
Totaal	7 848	46,1	13,9	27,4	4,8
Dienstverband					
Werknemers	6 969	27,2	10,4	14,4	2,3
Zelfstandigen	878	18,9	3,5	12,9	2,5
Bedrijfsgrootte ¹⁾					
0-9 werknemers	1 576	25,5	7,2	15,4	2,9
10-99 werknemers	2 232	12,1	3,7	7,0	1,3
100 of meer werknemers	3 741	7,6	2,8	4,3	.
	%				
Totaal	100	100	100	100	100
Dienstverband					
Werknemers	89	59	75	53	48
Zelfstandigen	11	41	25	47	52
Bedrijfsgrootte ¹⁾					
0-9 werknemers	20	55	52	56	60
10-99 werknemers	28	26	27	26	27
100 of meer werknemers	48	16	20	16	.

¹⁾ Exclusief personen waarvan niet bekend is hoeveel werknemers het bedrijf heeft waarin zij werkzaam zijn.

Het feit dat er relatief veel zelfstandigen werkzaam zijn in de vormgeving heeft als effect dat de verdeling naar bedrijfsgrootte ook anders is dan die van de totale groep werkzame personen. Zo valt in staat 4 te zien dat bijna de helft van de totale groep werkzame personen werkzaam is in een bedrijf van 100 of meer werknemers. Bij de vormgevers is dit slechts 16 procent. Andersom werkt ruim de helft van de vormgevers in een bedrijf met minder dan 10 werknemers terwijl dit voor de totale groep werkzame personen slechts 20 procent is.

Figuur 3: Werkzame personen met beroep vormgever naar dienstverband, gemiddelden 2000-2002

Figuur 4: Totaal werkzame personen en werkzame personen met beroep vormgever naar bedrijfsgrootte, gemiddelden 2000-2002

4. Technische toelichting

4.1 Beschrijving van bronnen en methoden

Gebruikte bestanden

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de publicatiebestanden van de Enquête Beroepsbevolking (EBB) 2000, 2001 en 2002. Deze bestanden bevatten de gegevens van de personen die in die jaren geënquêteerd zijn. Voor elke persoon is een ophooggewicht bekend. Deze gewichten zijn gebruikt bij het berekenen van de jaarcijfers.

Het aantal vormgevers in Nederland is niet groot genoeg om op gedetailleerd niveau voldoende nauwkeurige jaarcijfers te publiceren. Daarom zijn de uitkomsten van de EBB-steekproeven over drie jaren gemiddeld. Deze methode wordt door het CBS vaker toegepast bij het bepalen van uitkomsten over kleinere deelpopulaties. Een inspectie van de uitkomsten van de afzonderlijke jaren laat zien dat deze uitkomsten op een geaggregeerd niveau goed overeen komen, zodat samenvoeging van de jaarbestanden is toegestaan.

Marges in de uitkomsten

De uitkomsten in dit rapport zijn gebaseerd op de EBB-steekproeven van 2000, 2001 en 2002. Zoals in ieder steekproefonderzoek hebben de uitkomsten een onnauwkeurigheidsmarge. Van de afzonderlijke jaren zijn 95%-betrouwbaarheidsmarges voor de opgehoogde aantallen bekend. De marges van de uitkomsten in dit rapport wijken hiervan af omdat deze zijn berekend als gemiddelden van de drie jaren.

Als we de drie afzonderlijke steekproeven beschouwen als één grote steekproef, worden de (bekende) marges ongeveer 1,7 keer zo klein. Bij een uitkomst van 5 duizend hoort dan een relatieve marge van ongeveer 20 procent. Dat houdt in dat de werkelijke uitkomst met 95 procent zekerheid ligt tussen de 4 en 6 duizend. De relatieve marge bij een uitkomst van 10 duizend is dan ongeveer 15 procent. Vanwege deze marges worden aantallen kleiner dan duizend niet gepubliceerd maar worden deze vervangen door een punt (.).

Afbakening van vormgevingsberoepen

In de Standaard Beroepenclassificatie (SBC) van het CBS worden beroepen ingedeeld op basis van de volgende criteria:

- het niveau van de benodigde bekwaamheden (elementair, lager, middelbaar, hoger en wetenschappelijk);
- de richting van de benodigde bekwaamheden (bijvoorbeeld: bouwkundig; weg- en waterbouwkundig, landmeetkundig);
- de werksoorten (bijvoorbeeld: ontwerpen, construeren; technisch tekenen, berekenen, meten; voorlichten; personeelswerk verrichten).

Uit de Standaard Beroepenclassificatie (SBC) zijn met behulp van *werksoorten* en *vereiste vaardigheden* alle beroepen geselecteerd die geheel of gedeeltelijk als vormgevingsberoep kunnen worden gekenmerkt. Met name de werksoorten *beeldende kunst beoefenen* en

ontwerpen, construeren zijn belangrijk bij het afbakenen van vormgevingsberoepen. Tot de werksoort *beeldende kunst beoefenen* behoren de volgende activiteiten: kunstwerken vervaardigen, tekenen, illustreren, kunstschilderen, kunstzinnig fotograferen, edel- en kunstsmeden, kleding en industrieel ontwerpen, en restaureren van kunstvoorwerpen. De werksoort *ontwerpen, construeren* bestaat uit het maken van ontwerpen en deze door middel van schetsen, tekeningen en prototypen concretiseren, waarbij rekening wordt gehouden met wensen van cliënten en technische, esthetische en economische mogelijkheden. Ook het ontwerpen van tuinen valt onder deze werksoort.

Op deze manier is een voorlopige lijst van vormgevingsberoepen samengesteld. Aangenomen mag worden dat deze lijst uitputtend is, dat wil zeggen dat er op grond van de SBC geen andere beroepen geïdentificeerd kunnen worden, waarin vormgeving een belangrijke rol speelt².

Schema 1
Beroepen per vormgevingscluster

	SBC92-code
Productvormgeving	
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (lager)	24211
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (middelbaar)	44209
Goud- en zilversmid (massafabricage)	46421
Modeontwerper	75415 ¹⁾
Bedrijfshoofd ingenieursbureau industriële vormgeving	87205
Industrieel vormgever, industrieel ontwerper	87206
Bedrijfshoofd middelgroot ingenieursbureau industriële vormgeving	87208 ²⁾
Communicatievormgeving	
Reclametekenaar	31601
Reclame- decoratieschilder	52102
Etaleur (middelbaar)	52106
Boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar)	55401
Bedrijfshoofd klein grafisch ontwerp bureau	75409
Decor-, reclame- en grafisch ontwerper	75415 ³⁾
Bedrijfshoofd middelgroot grafisch ontwerp bureau	75417
Ruimtelijke vormgeving	
Tuin- en landschapsarchitect (hoger)	64206
Binnenhuisarchitect; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (hoger)	66204 ⁴⁾
Tuin- en landschapsarchitect (wetenschappelijk)	84205

¹⁾ Binnen SBC 74514 worden alleen modeontwerpers tot de productvormgeving gerekend.

²⁾ Binnen SBC 87208 worden alleen bedrijfshoofden middelgroot ingenieur bureau industriële vormgeving tot de productvormgeving gerekend.

³⁾ Binnen SBC 74514 worden alleen decor-, reclame- en grafisch ontwerper (hoger) tot de communicatievormgeving gerekend.

⁴⁾ Binnen SBC 66204 worden alleen binnenhuisarchitecten tot de ruimtelijke vormgeving gerekend.

² Na het vaststellen van de SBC92 in 1992 is een aantal nieuwe beroepen opgekomen die uiteraard nog niet in de classificatie voorkomen, maar die wel tot de vormgevingsberoepen moeten worden gerekend. Een belangrijk voorbeeld daarvan zijn webdesigners. Webdesigners zijn in dit onderzoek dus niet opgenomen.

In schema 1 staan per cluster de beroepencodes die geselecteerd zijn uit de beroepenclassificatie. De meeste van de beroepen uit de lijst kunnen volledig tot de vormgevingsberoepen worden gerekend. Sommige beroepen bevatten echter ook functies die niet als vormgevingsfuncties kunnen worden gekenmerkt. Dit geldt voor SBC-codes 75415, 87208 en 66204. Met behulp van de codes uit de Standaard Onderwijsindeling (SOI) en de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) worden binnen deze beroepen de vormgevingsfuncties geselecteerd.

Binnen de SBC-code 75415 kunnen de modeontwerpers worden gerekend tot de productvormgevers en de decor-, reclame- en grafisch ontwerpers tot de communicatievormgevers. De beeldend kunstenaars en de museummedewerkers worden niet tot de vormgevers gerekend. Tot de productvormgeving rekenen we de personen met SBC-code 75415 die werkzaam zijn bij bedrijven met de SBI 18 (vervaardiging van kleding, bereiden en verven van bont), SBI 19 (vervaardiging van leer en lederwaren) en SBI 74845 (interieur-, modeontwerpers e.d.). Tot de communicatievormgevers rekenen we alle personen met SBC-code 75415 die niet werkzaam zijn bij bedrijven met de SBI-codes 18, 19, 74875, 923 (amusement) en 925 (culturele uitleencentra, openbare archieven, musea, dieren- en plantentuinen; natuurbehoud). Met SBI-code 923 worden de beeldend kunstenaars uitgesloten, met SBI-code 925 worden de museummedewerkers uitgesloten. Deze twee groepen behoren niet tot de vormgevers.

Tot de SBC-code 87208 behoren zowel managers in de industriële vormgeving als managers in de gasopsporing. Alleen de managers in de industriële vormgeving worden gerekend tot de vormgevers. Tot de productvormgeving rekenen we personen met als beroep SBC-code 87208 en als economische activiteit een andere dan winning van delfstoffen.

Binnen de beroepen van de SBC-code 66204 worden de binnenhuisarchitecten gerekend tot de ruimtelijke vormgevers. Hiervoor hebben we de volgende selectie gemaakt:

- personen met als beroep SBC-code 66204 en als economische activiteit SBI-code 74845 (interieur-, modeontwerpers e.d.);
- personen met als beroep SBC-code 66204 en met als SOI-rubriekcode van het (hoogst behaalde) opleidingsniveau:
  - SOI-code 43617 (niveau 4 voortgezet onderwijs, hogere trap; rubriek 3617 interieurverzorging), of;
  - SOI-code 43817 of 63817 (respectievelijk niveau 4 voortgezet onderwijs, hogere trap en niveau 6 hoger onderwijs, tweede trap; rubriek 3817 interieurverzorging), of;
  - SOI-code 48610, 58610 of 68610 (respectievelijk niveau 4 voortgezet onderwijs, hogere trap, niveau 5 hoger onderwijs, eerste trap en niveau 6 hoger onderwijs, tweede trap; rubriek 8610 beeldende kunst).

4.2 Begrippenlijst

EBB – Enquête Beroepsbevolking.

Bedrijfsgrootte – De bedrijfsgrootte wordt bepaald aan de hand van het aantal werknemers.

Leeftijd – Bij de indeling naar leeftijd is uitgegaan van de leeftijd op enquêtedatum volgens de EBB.

SBC – Standaard Beroepenclassificatie 1992. De SBC is een classificatie van beroepen op grond van niveau en richting van de benodigde bekwaamheden om het beroep uit te oefenen en de

combinatie van de belangrijkste werksoorten. Het CBS gebruikt de SBC om beroepen en vacatures te coderen.

SBI – De Standaard Bedrijfsindeling 1993 is een classificatie van economische activiteiten en wordt door het CBS onder andere gebruikt om bedrijfseenheden te rubriceren naar hun hoofdactiviteit.

SOI – De Standaard Onderwijsindeling (SOI) is een classificatie van opleidingen naar niveau en richting. De SOI is ontwikkeld voor gebruik bij statistiek en onderzoek en voor administratieve doeleinden in Nederland.

De in dit onderzoek gebruikte SOI-codering bestaat uit vijf cijfers die zo gedetailleerd mogelijk het niveau en de richting van een opleiding beschrijven. Het eerste cijfer geeft het niveau van een opleiding aan. Voor het niveau gelden de volgende codes:

1. onderwijs aan kleuters
2. lager onderwijs
3. voortgezet onderwijs, lagere trap
4. voortgezet onderwijs, hogere trap
5. hoger onderwijs, eerste trap
6. hoger onderwijs, tweede trap
7. hoger onderwijs, derde trap

De laatste vier cijfers bepalen de richting van een opleiding. De richting wordt ingedeeld in: sector, subsector, rubrieksgroep en rubriek. Hierbij vormen de sectoren het hoogste aggregatieniveau en de rubrieken het laagste aggregatieniveau. Bijvoorbeeld:

Sector	Technisch onderwijs
Subsector	Technisch met economisch/administratief en commercieel onderwijs
Rubrieksgroep	Metaalbewerking
Rubriek	Gieterijtechniek en metaalkunde

Werknemer – Werknemers zijn mensen die arbeid verrichten op basis van loon of salaris.

Werkzame personen – Tot de werkzame personen worden alle personen gerekend die werk hebben voor ten minste 1 uur per week.

Zelfstandige – Mensen die werkzaam zijn in eigen bedrijf of praktijk of in het bedrijf of de praktijk van hun partner of ouders.

Tabellenset

Tabellenlijst

- Tabel 1   Werkzame personen met een vormgevingsberoep, gemiddelden 2000-2002
- Tabel 2   Werkzame personen met een vormgevingsberoep per cluster naar bedrijfstakken
en –klassen, gemiddelden 2000-2002

Tabel 1

Werkzame personen met een vormgevingsberoep, gemiddelden 2000-2002

	Werkzame personen	
	x 1 000	
Totaal vormgeving	46,1	
Productvormgeving		13,9
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (lager)		2,7
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (middelbaar)		3,6
Goud- en zilversmid (massafabricage)		2,2
Modeontwerpers	1,3	
Bedrijfshoofd ingenieursbureau industriële vormgeving		.
Industrieel vormgever, industrieel ontwerper		4,1
Bedrijfshoofd middelgroot ingenieursbureau industriële vormgeving		.
Communicatievormgeving		27,4
Reclametekenaar	.	
Reclame- decoratieschilder		1,4
Etaleur (middelbaar)	1,7	
Boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar)		12,1
Bedrijfshoofd klein grafisch ontwerp bureau		.
Decor-, reclame-, grafisch ontwerper (hoger)		12,2
Bedrijfshoofd middelgroot grafisch ontwerp bureau		.
Ruimtelijke vormgeving		4,8
Tuin- en landschapsarchitect (hoger)		1,3
Binnenhuisarchitect	3,3	
Tuin- en landschapsarchitect (wetenschappelijk)		.

Tabel 2

Werkzame personen met een vormgevingsberoep per cluster naar bedrijfstakken en -klassen, gemiddelden 2000-2002

	SBI-code	Totaal	Product- vormgeving	Communicatie- vormgeving	Ruimtelijke vormgeving
		x 1 000			
Totaal		46,1	13,9	27,4	4,8
Bedrijfstakken en -klassen					
Landbouw, jacht en bosbouw	1-2	.	.	.	.
Visserij	5	.	.	.	.
Winning van delfstoffen	10-14	.	.	.	.
Industrie	15-37	8,4	2,9	5,3	.
w.o.					
Uitgeverijen, drukkerijen en reproductie	22	4,0	.	3,9	.
Vervaardiging van meubels ¹⁾	36	1,8	1,2	.	.
Openbare voorzieningsbedrijven	40-41	.	.	.	.
Bouwnijverheid	45	.	.	.	.
Reparatie consumentenartikelen en handel	50-52	9,4	6,6	2,5	.
w.o.					
Groothandel en handelsbemiddeling ²⁾	51	2,9	1,8	0,9	.
Detailhandel en reparatie t.b.v. particulieren ³⁾	52	6,1	4,7	1,3	.
Horeca	55	.	.	.	.
Vervoer, opslag en communicatie	60-64	.	.	.	.
Financiële instellingen	65-67	.	.	.	.
Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	70-74	22,6	3,0	16,1	3,5
w.o.					
Overige zakelijke dienstverlening	74	22,0	2,8	15,7	3,5
w.o.					
Architecten-, ingenieurs- en overige technische ontwerp-, teken- en adviesbureaus	742	2,6	.	.	1,2
Reclamebureaus e.d.	744	14,0	.	13,5	.
Interieur-, modeontwerpers e.d.	74845	2,9	.	.	2,1
Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen	75	.	.	.	.
Onderwijs	80	.	.	.	.
Gezondheids- en welzijnszorg	85	.	.	.	.
Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening	90-93	1,1	.	0,9	.
Particuliere huishoudens met personeel in loondienst	95	.	.	.	.

¹⁾ Inclusief vervaardiging van goederen die niet in een andere bedrijfsklasse genoemd zijn.

²⁾ Exclusief in auto's en motorfietsen.

³⁾ Exclusief auto's, motorfietsen en motorbrandstoffen.

Eerder verschenen in deze reeks

- 7 – Dennis Lanjouw en Robert Selten, De reïntegratiepopulatie van Nederland.
- 6 – Maartje Rienstra en Mathilda Coppinga, Banen van jongeren.
- 5 – Paula van der Brug en Maartje Rienstra, Oudkomers en tweede generatie allochtonen in Nederland.
- 4 – Mathilda Coppinga en Dennis Lanjouw, 65-plussers in de bijstand.
- 3 – Robert Selten en Mathilda Coppinga, Wie komen in de WAO?
- 2 – Mathilda Coppinga, Deelname van allochtonen aan de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) over 1^e halfjaar 2001.
- 1 – Robert Selten, Deelname van allochtonen aan de Wet Inschakeling Werkzoekenden (WIW) over 1^e halfjaar 2001.